

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
SOCIALNA PEDAGOGIKA

DAŠA GRBEC

Mentor: doc. dr. OLGA POLJŠAK ŠKRABAN

Somentor: asist. dr. TOMAŽ VEC

PRIČAKOVANJA STARŠEV DO STROKOVNIH DELAVCEV V IZBRANI OSNOVNI ŠOLI
DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2013

POVZETEK

V diplomskem delu raziskujem pričakovanja staršev do strokovnih delavcev, zaposlenih na osnovni šoli. Osnovno vprašanje je, kaj starši pričakujejo od strokovnih delavcev in sodelovanja z njimi. V prvem delu je predstavljeno delovanje šolske svetovalne službe, njeni temeljni cilji in osnovne naloge. Poleg tega je na kratko predstavljeno področje dodatne strokovne pomoči, kot pomoči otrokom s posebnimi potrebami ter področje pričakovanj. V drugem delu predstavljam raziskavo in ugotovitve. Raziskava je bila opravljena med starši izbrane osnovne šole, t.j. osnovna šola Antona Martina Slomška na Vrhniki. Med starši je bila opravljena anonimna anketa. Rezultati raziskave se ujemajo z nekaterimi izsledki raziskav, opravljenih v tujini. Rezultati kažejo, da starši od strokovnih delavcev pričakujejo predvsem nasvet, zavzetost za sodelovanje in izboljšanje otrokovega delovanja na področju, ki otroku povzroča težave.

Raziskava lahko pripomore k zavedanju pojma pričakovanj in vplivu, ki ga le-ta imajo. Strokovnim delavcem lahko ponudi vpogled v to, kaj od njih pričakujejo starši.

Ključne besede: pričakovanja, svetovalna služba, dodatna strokovna pomoč, starši, osnovna šola

ABSTRACT

In my diploma thesis I research the parents' expectations towards school counselling service in elementary school. The basic question is what parents expect from school counselling service and the cooperation with them. In the first part of thesis, the work of school counselling service in elementary school, its basic goals and its basic tasks are represented. In addition to this the thesis presents the field of additional professional help as help for children with special needs and the field of expectations. In the second part of thesis I present the research and its findings. The research was carried out amongst parents in the selected elementary school, the Anton Martin Slomšek elementary school in Vrhnika. Amongst parents an anonymous survey was carried out. Findings of my research are compatible with some of the results of the researches made abroad. Findings of my research show that the parents mostly expect advice, enthusiasm in cooperation with parents and improvement in the field that is the cause of child's problems from the school counselling service.

The research can contribute to better awareness of the concept of expectations and the influence expectations have. The research can also offer school counsellors an insight into what parents expect of them.

Key words: expectations, school counselling service, additional professional help, parents, elementary school

KAZALO VSEBINE

UVOD.....	1
1. SVETOVALNA SLUŽBA V OSNOVNI ŠOLI	2
1.1. TEMELJNE ZNAČILNOSTI ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE	2
1.1.1. Temeljni cilj.....	2
1.1.2. Svetovalni odnos.....	2
1.1.3. Interdisciplinarni pristop dela	3
1. 2. OSNOVNE VRSTE DEJAVNOSTI ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE.....	3
1.2.1 Dejavnosti pomoči	4
1.2.2. Razvojne in preventivne dejavnosti	4
1.2.3. Dejavnost načrtovanja in evalvacije	4
1.3. PODROČJA DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE.....	4
1.3.1. Dileme svetovalne službe	5
1.4. ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA IN SODELOVANJE S STARŠI.....	6
1.4.1. Učenje in poučevanje.....	7
1.4.2. Šolska kultura, vzgoja, klima in red.....	7
1.4.3. Telesni, osebni in socialni razvoj otroka.....	7
1.4.4. Socialno ekonomske stiske	8
2. OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI.....	8
2.1. OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI.....	8
2.2. USMERJANJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI.....	9
2.3. DODATNA STROKOVNA POMOČ.....	9
2.4. DODATNA STROKOVNA POMOČ IN ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA.....	9
3. PRIČAKOVANJA.....	10
3.1. OPREDELITEV POJMA »PRIČAKOVANJE«.....	10
3.2. IZOBLIKOVANJE PRIČAKOVANJ	11
3.3. VPLIV PRIČAKOVANJ	11
3.3.1. Vpliv pričakovanj na miselne procese	11
3.3.2. Vpliv pričakovanj na to, kako čutimo.....	12
3.3.3. Vpliv pričakovanj na vedênje	12
3.3.4 Vpliv pričakovanj na proces pomoči	12

3.4. PRIČAKOVANJA DO STROKOVNIH DELAVCEV	12
3.4.1. Pričakovanja staršev do strokovnih delavcev	13
3.5. PROBLEM NEREALNIH PRIČAKOVANJ	15
4. OPREDELITEV PROBLEMA.....	16
4.1. CILJI	17
4.2. HIPOTEZE:	17
5. OPIS METODOLOGIJE	18
5.1. VZOREC.....	18
5.2. POSTOPEK RAZISKOVANJA.....	18
5.2.1. Opis pripomočka.....	18
5.2.2. Spremenljivke	19
5.2.3. Postopek zbiranja podatkov	20
5.3. OBDELAVA PODATKOV.....	20
6. REZULTATI IN INTERPRETACIJA	21
6.1. ANALIZA REZULTATOV	21
6.2 INTERPRETACIJA REZULTATOV IN PREVERJANJE HIPOTEZ.....	28
7. SKLEP	35
8. LITERATURA	38
9. PRILOGE.....	42

UVOD

Sodelovanje staršev in šole, vsaj v času, ko otroci obiskujejo osnovno šolo, je skorajda neizbežno. Zagotovo pa so neizbežna srečanja staršev s šolsko svetovalno službo vsaj enkrat v otrokovem procesu šolanja. Če pa otrok pridobi še odločbo o usmerjanju, se starši znajdejo v procesu sodelovanja s strokovnim delavcem, ki otroku nudi dodatno strokovno pomoč. Običajno gre za šolskega svetovalnega delavca¹ (npr. psihologi, specialni pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi ...). Ob tovrstnem sodelovanju si starši lahko zamislijo, kakšen naj bi bil končni izid takšnega sodelovanja, kako naj bi se strokovni delavec vedel in tudi kaj se bo dogajalo v procesu sodelovanja.

O pričakovanjih na področju psihoterapije in svetovanja ter na področju pričakovanj do učiteljev je veliko napisanega. O pričakovanjih do strokovnih delavcev, ki so v našem šolskem prostoru prisotni, pa nisem zasledila ničesar. Zato sem se odločila, da to področje deloma raziščem v svojem diplomskem delu. Diplomskega dela sem se lotila iz lastnega spraševanja, kaj starši pravzaprav pričakujejo od strokovnih delavcev. In ker se bom kmalu tudi sama znašla na trgu dela, me je zanimalo, kaj lahko pričakujem, da se bo pričakovalo od mene, ko se bom zaposlila.

V svoji diplomski nalogi se zato osredotočam na pričakovanja, ki jih imajo starši do strokovnih delavcev, zaposlenih v šolski svetovalni službi. V empiričnem delu raziskujem, kakšna pričakovanja se pojavljajo pri starših in na kaj se v večji meri nanašajo.

¹ Uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moške in za ženske.

1. SVETOVALNA SLUŽBA V OSNOVNI ŠOLI

Zametke svetovalne službe v slovenskih šolah lahko najdemo v začetku šestdesetih prejšnjega stoletja (Vršnik, 2008). Razvoj svetovalne službe, ki je utemeljila doktrino, ki jo poznamo danes, pa lahko postavimo v konec šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je v šolah začelo pojavljati in razvijati svetovalno delo kot oblika pomoči otrokom v šoli in vrtcu (Vogrinc in Krek, 2012; Vršnik, 2008). Vogrinc in Krek (2012) navajata, da so tekom let in sprememb slovenskega šolskega sistema svetovalne službe postale potreba tako vodstva šol kot tudi učiteljev, staršev in otrok. Danes naj bi bila šolska svetovalna služba tisto mesto v šoli, ki s svojim delovanjem vpliva na šolo kot ustanovo in jo hkrati sooblikuje. Čačinovič Vogrinčič idr. (2008) navajajo, da svetovalna služba v šoli sodeluje pri »načrtovanju, vzpostavljanju in vzdrževanju ustreznih pogojev za varno in hkrati spodbudno vzgojno-izobraževalno okolje, ki omogoča otrokovo optimalno napredovanje« (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 9).

1.1. TEMELJNE ZNAČILNOSTI ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

1.1.1. Temeljni cilj

Temeljni cilj vzgojno-izobraževalne ustanove, kot je šola, je »optimalni razvoj otroka, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo« (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 5), kar je tudi temeljni cilj šolske svetovalne službe. Šolska svetovalna služba s svojim delovanjem teži k čim bolj uspešnemu uresničevanju tega cilja za vse udeležence vzgojno-izobraževalnega sistema.

1.1.2. Svetovalni odnos

Svetovalna služba svoje delovanje utemeljuje na delu preko svetovalnega odnosa, ki pomeni poseben strokovni pristop in pri tem opredeljuje različne oblike in metode dela. Svetovalni odnos, po katerem je svetovalna služba tudi dobila svoje ime, vedno opredeli in vzdržuje svetovalni delavec, temelji pa na dogovoru s posameznim udeležencem (Čačinovič Vogrinčič, 1999; Čačinovič Vogrinčič idr., 2008). Čačinovič Vogrinčič (1999) navaja, da dogovor vsebuje opredelitev problema, ki jo sooblikujejo vsi udeleženi v problemu. Opredelitvi sledi iskanje in raziskovanje možnih rešitev, udeleženci pa si sami določijo svoj delež pri iskanju rešitev (prav

tam). Preko svetovalnega odnosa šolska svetovalna služba opravlja temeljne funkcije, ki so svetovanje, posvetovanje in koordinacija (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008).

Svetovalna služba mora biti v šoli tisto mesto, ki se vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, pomoči in pobude ter povsod, kjer ti procesi potekajo (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008). Kalin idr. (2009) predlagajo, naj bo šolska svetovalna služba vidna (na hodniku, na neformalnih srečanjih, v razredu ...), fleksibilna (ta vidik velja predvsem za časovne termine dela in srečevanja s starši, zunanjimi sodelavci) in dostopna (preko različnih medijev in kanalov sporazumevanja: telefoni, elektronska pošta, osebni stik z vsemi sodelujočimi itd.). Dostopna naj bo vsem udeležencem v enaki meri, tako učencem, učiteljem, vodstvu kot staršem in zunanjim ustanovam, njena dostopnost pa mora biti vsem enako dobro razvidna. Šolska svetovalna služba pa mora hkrati sama prepoznati in pristopiti k tistim posameznikom, ki potrebujejo pomoč, a zanjo ne zaprosijo sami (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.1.3. Interdisciplinarni pristop dela

Čačinovič Vogrinčič idr. (2008) pišejo, da je delo šolske svetovalne službe zasnovano na interdisciplinarnem pristopu, ki je bistveno pri reševanju kompleksnih pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj. Pri tem svetovalna služba sodeluje tako z udeleženci v šoli kot z zunanjimi ustanovami, v obeh primerih pa se sreča z različnimi izobrazbenimi profili in strokovnimi delavci, s katerimi naj bi delo temeljilo na timskem sodelovanju (prav tam). Poleg sodelovanja z drugimi strokovnimi in izobrazbenimi profili pa delo v svetovalni službi predvideva in zahteva tudi poznavanje in prepletanje teorij, pristopov, metod in tehnik različnih ved, opozarjata Privošnik in Urbanc (2009).

1. 2. OSNOVNE VRSTE DEJAVNOSTI ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Šolska svetovalna služba opravlja tri osnovne dejavnosti, ki se med seboj prepletajo. To so dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.2.1 Dejavnosti pomoči

Dejavnosti pomoči naj bi zajemale vse dejavnosti, naloge in projekte, ki jih izvaja svetovalna služba in služijo kot odgovor na potrebo po pomoči udeležencev v šoli. Bistveno je, da šolska svetovalna služba pri tem uporabi celosten in kompleksen pristop, kar pomeni, da morajo dejavnosti pomoči obsegati vrsto različnih neposrednih oblik pomoči tistim, ki jo potrebujejo. Oblike pomoči pa morajo obsegati tudi vrsto posrednih strokovnih aktivnosti, ki so potrebne tako zunaj kot znotraj šole (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.2.2. Razvojne in preventivne dejavnosti

Razvojne in preventivne dejavnosti šolske svetovalne službe so del preventivnih in razvojnih nalog šole kot ustanove. Šolska svetovalna služba sodeluje pri načrtovanju morebitnih sprememb in izboljšav v procesu vzgoje in izobraževanja, koordinira ali vodi razvojne, preventivne in inovativne projekte v šoli. Te dejavnosti so usmerjene tako na posameznika kot na skupino, poleg tega pa so usmerjene tudi na odstranitev ovir in vzpostavljanja ustreznih pogojev v vzgojno-izobraževalnem okolju (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.2.3. Dejavnost načrtovanja in evalvacije

Ena temeljnih dejavnosti šolske svetovalne službe je tudi načrtovanje, čemur nujno sledi evalvacija. »Dejavnosti načrtovanja in evalvacije so pomembne za operacionalizacijo, vrednotenje ter zagotavljanje celostnosti in kontinuiranosti prispevka svetovalne službe pri reševanju individualnih, skupinskih in drugih kompleksnih problemov /.../ šole« (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008, str. 15), zaradi česar predstavljajo bistven pogoj kvalitetno opravljenega dela in razvoja svetovalne službe in šole (prav tam).

1.3. PODROČJA DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Preko treh osnovnih vrst dejavnosti, dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije, šolska svetovalna služba pomaga vsem udeležencem v šoli, učencem, učiteljem, staršem in vodstvu, in z njimi sodeluje na področjih vsakdana v šoli, ki so učenje in poučevanje, šolska kultura, vzgoja, klima in red, telesni, osebni (spoznavni in čustveni)

in socialni razvoj, šolanje in poklicna orientacija, socialno-ekonomske stiske (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

Šolsko svetovalno delo deluje na zgoraj naštetih področjih in obsega delo z učenci (individualno ali skupinsko, kjer je poudarjena preventivna dejavnost in nudenje pomoči), delo z učitelji (individualno ali skupinsko, poudarek je na posvetovalnem delu, ki ima namen preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela na šoli), delo s starši (skupinsko ali individualno, poudarek je na posvetovalnem delu, katerega cilj je preventiva ali intervencija in načrtovanje), delo z vodstvom (Največkrat gre za sodelovanje pri preučevanju učnih in vzgojnih procesov. Poudarek je na posvetovalnem delu.) ter delo z zunanjimi ustanovami (npr.: z vrtci, drugimi osnovnimi šolami, svetovalnimi centri, zdravstvenimi domovi, centri za socialno delo ...) (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

Šolska svetovalna služba s svojim delom stremi tudi k fleksibilnemu prilagajanju šole splošnim in posebnim potrebam učencev. Šolska svetovalna služba naj bi bila posebno udeležena pri prilagajanju šole otrokom s posebnimi potrebami, kjer deluje v vlogi koordinatorja, ki sodeluje, spodbuja in povezuje potrebne strokovne moči in delavce k pripravi, izvedbi in spremljanju individualiziranega programa (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

V šolski svetovalni službi se lahko zaposlujejo svetovalni delavci, ki so po izobrazbenem profilu psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008). Vršnik (2008) v svoji raziskavi ugotavlja, da je bilo v letu 2008 v slovenskih šolah zaposlenih okoli 800 svetovalnih delavcev različnih profilov, med katerimi prevladujejo pedagogi, sledijo pa jim socialni delavci in psihologi.

1.3.1. Dileme svetovalne službe

Že od nastanka koncepta šolske svetovalne službe se stroka sprašuje, ali bo šolska svetovalna služba predvsem servis pedagoških delavcev, ki naj bi reševala težave, ki presegajo izobraževalno delo, ali pa naj bi bili svetovalni delavci nosilci drugih (ne samo v izobraževanje usmerjenih) ciljev dela z učenci (Musek, 1999). Musek (prav tam) navaja, da bi v prvem primeru šolska svetovalna služba kot servis profesionalno reševala težave, ki jih učitelji sami ne (z)morejo, pri čemer bi učence znova usmerjali v tok ustaljenega izobraževanja. V drugem

primeru pa bi svetovalni delavci skupaj z učitelji (in ne namesto njih) sooblikovali pogoje in okolje, kjer bi se otroci lahko nemoteno razvijali in izobraževali (prav tam). Resman (1999) opozarja, da mora biti šolska svetovalna služba usmerjena tudi v šolski prostor in sooblikovanje le-tega, namesto da se posveča samo osebnemu svetovanju in delu s (posameznimi) učenci. Namen šolske svetovalne službe po njegovem mnenju (prav tam) ni v tem, da diagnosticira problem, odpravljanje problema pa prepusti drugi ustanovi. Po njegovem je šolska svetovalna služba na nek način »terapevtska«, saj se spoprijema s težavami in jih rešuje tam, kjer se pojavijo, t.j. v šolskem kontekstu. Poleg tega pa imajo – tako pravi Resman (prav tam) – šolski svetovalni delavci možnost uskladiti strokovna stališča, spoznanja in izhodišča z občutji, motivacijo in konflikti otrok in njihovega preživljanja vsakdana v šoli, saj so vpeti v te procese, s tem pa imajo prednost pred zunanjimi sodelavci pri reševanju težav v šoli. Čačinovič Vogrinčič idr. (2008) opozarjajo, da šolska svetovalna služba ni strokovni servis šole, ki na pomoč priskoči le ob različnih težavah in motnjah, čeprav se večina učiteljev k šolski svetovalni službi zateče prav s tem namenom. Vršnik (2008) v svoji raziskavi namreč ugotavlja, da je svetovalna služba pri delu z učenci najbolj vključena v reševanje disciplinskih težav in v delo z učenci s posebnimi potrebami.

1.4. ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA IN SODELOVANJE S STARŠI

Sodelovanje svetovalne službe s starši lahko poteka na individualni ravni, lahko pa tudi v skupini. Poudarek pri sodelovanju svetovalne službe s starši je na posvetovalnem in svetovalnem delu, pri čemer so temeljni cilji preventiva, intervencije in načrtovanje, večinoma pa je sodelovanje vezano na šolski prostor in učenje (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008; Vršnik, 2008). Po raziskavi Kalin idr. (2009) sodeč, se starši na svetovalno službo največkrat obrnejo zaradi otrokove nadarjenosti, učnih težav otroka, otrokovih odnosov s sošolci, čustvenih težav, odnosov z učitelji in nazadnje tudi zaradi družinskih razmer.

Kalin idr. (2009) predlagajo, naj šolska svetovalna služba prevzame vodilno vlogo pobudnika in koordinatorja sodelovanja šole in njenih zaposlenih s starši. V teh procesih sodelovanja staršev in šole pa naj bi svetovalna služba postala prostor, kjer se starši in šolsko okolje lahko zblížajo, povežejo, si medsebojno pomagajo in podprejo, kjer je to potrebno. S tem se lahko ustvari prostor, kjer se združijo različni viri moči, znanja, izkušnje (prav tam). Šolska svetovalna služba

deluje na več področjih šolskega vsakdana, zato so načini njenega sodelovanja s starši odvisni od tega, na katerem področju ti dve strani sodelujeta. Od razloga za sodelovanje in od angažiranosti za sodelovanje tako staršev kot strokovnih delavcev pa se razlikuje tudi pogostost sodelovanja. Po podatkih raziskave, ki so jo izvedli Kalin idr. (2009), večina svetovalnih delavcev pravi, da v svoje delo z učenci redno vključujejo tudi starše, Vogrinc in Krek (2012) pa v svoji raziskavi ugotavljata, da največ osnovnošolskih svetovalnih delavcev staršem svetuje večkrat na teden.

1.4.1. Učenje in poučevanje

Na področju učenja in poučevanja naj bi svetovalna služba nudila predvsem svetovanje staršem nadarjenih učencev, učencev z učnimi težami in staršem učencev z drugimi posebnimi potrebami. Sodelovanje na tem področju zajema predvsem svetovanje o prilagojenih oblikah in metodah učenja, strategijah, ki bodo otroku uspešno zagotavljale pridobivanje in usvajanje znanja, razvijanje interesov otroka in načine izoblikovanja ustreznih učnih navad (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008). Na tem področju naj bi svetovalna služba za starše organizirala tudi predavanja in delavnice na temo učenja, učne motivacije in učnih navad (prav tam).

1.4.2. Šolska kultura, vzgoja, klima in red

Na področju šolske kulture, vzgoje, klime in reda lahko šolska svetovalna služba s starši otrok sodeluje na različne načine in preko različnih oblik. Šolska svetovalna služba lahko svetuje staršem na področju zagotavljanja osnovne varnosti in spodbudnega okolja za otroka in učenje, starše lahko osvešča o osnovnih vzgojnih načelih in jim nudi svetovanje za učinkovito delo s tistimi otroci, ki imajo izrazite vzgojne in/ali disciplinske težave. Poleg tega lahko starši poiščejo pomoč in se s svetovalno službo posvetujejo pri oblikovanju osnovnih vzgojnih smernic za posamezne otroke, če je to potrebno (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.4.3. Telesni, osebni in socialni razvoj otroka

Na področju telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) ter socialnega razvoja je svetovalna služba na voljo staršem predvsem za svetovanje o učinkovitih pristopih k tistim otrokom, ki imajo težave v telesnem, osebnem in socialnem razvoju. Svetovalna služba pa lahko organizira, koordinira ali izvede delavnice, predavanja za starše na temo značilnosti normalnega

telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter na temo značilnosti otrok s težavami na teh področjih (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

1.4.4. Socialno ekonomske stiske

V primerih socialno-ekonomskih stisk družin je svetovalna služba prostor, kamor se starši lahko zatečejo po pomoč, svetovalna služba pa pomaga, kadar socialno-ekonomske stiske ogrožajo otrokov telesni, osebni in socialni razvoj (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008). Tu svetovalna služba sodeluje z učitelji, s starši, z vodstvom šole in z zunanjimi ustanovami. Šolska svetovalna služba predvsem oblikuje programe pomoči tistim otrokom, ki imajo težave na učnem področju, ki so posledica socialno-ekonomskih stisk. Šolska svetovalna služba tako pomaga zagotavljati učbenike in druge šolske potrebščine, učni prostor na šoli, organizira in koordinira dodatno učno pomoč tistim, ki jim starši ne morejo pomagati. Šolska svetovalna služba je lahko udeležena tudi pri načrtovanju programa reševanja finančnih stisk, kjer je njen namen predvsem pomoč s subvencioniranjem prehrane, izletov ter drugih dejavnosti iz razširjenega programa šole, ki se jih ti učenci ne bi mogli udeležiti (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

2. OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

2.1. OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami in Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami 1 (v nadaljevanju ZUOPP, 2000; ZUOPP-1, 2011) določata naslednje skupine otrok s posebnimi potrebami: otroci z motnjo v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter otroci z avtističnimi motnjami.

ZUOPP (2000) omogoča otrokom s posebnimi potrebami možnost šolanja v rednih osnovnih šolah. To jim omogoča usmeritev v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, ki je najmanjša stopnja prilagoditev učencem s posebnimi potrebami, navaja Opara (2005). Z ZUOPP se je v naših šolah začela uveljavljati integracija otrok s posebnimi potrebami v redne osnovne šole in s tem možnost pridobitve enakovrednega izobrazbenega standarda (Kobolt, Cimermanič, Rapuš Pavel, Verbnik Dobnikar, 2010; Strmole, 2010), saj so

izobraževalni programi s prilagojenim izvajanjem redni izobraževalni programi, kjer morajo učenci dosegati vsaj minimalne standarde znanja, pri tem pa se jim mora prilagoditi izvajanje programa in nuditi dodatno strokovno pomoč (Opara, 2005).

2.2. USMERJANJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

ZUOPP (2000) in ZUOPP-1(2011) sta postavila temeljna določila o usmerjanju: določen je način imenovanja komisij o usmerjanju, način pridobivanja strokovnega mnenja, vsebino odločbe o usmeritvi in obvezni individualiziran program. Zakona določata, da se kot otroke s posebnimi potrebami usmeri le najzahtevnejše otroke, torej tiste, ki potrebujejo več prilagoditev in pomoči, ki jo šole lahko nudijo v okviru splošnih izobraževalnih standardov (Strmole, 2010; ZUOPP, 2000; ZUOPP-1, 2011).

2.3. DODATNA STROKOVNA POMOČ

ZUOPP-1 (2011) v 8. členu navaja, da se dodatna strokovna pomoč izvaja za otroke s posebnimi potrebami, ki so usmerjeni v izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Ta usmeritev otrokom omogoča prilagoditve v organizaciji šolskega dela ter v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja. Dodatna strokovna pomoč se izvaja kot pomoč za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj, kot svetovalna storitev ali kot učna pomoč (prav tam). Zakon še navaja, da se dodatna strokovna pomoč izvaja individualno ali skupinsko v oddelku ali izven le-tega. Število ur in način izvajanja dodatne strokovne pomoči je določeno v odločbi o usmerjanju, ne sme pa presegati pet ur tedensko, pri čemer mora biti ena ura namenjena svetovalni storitvi (prav tam). V praksi se dodatna strokovna pomoč najpogosteje izvaja individualno in izven razreda, največkrat ima funkcijo dodatne učne pomoči, v večini pa jo izvajajo defektologi, poleg njih pa tudi učitelji in svetovalni delavci (Kobolt idr., 2010; Vršnik, 2008).

2.4. DODATNA STROKOVNA POMOČ IN ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

Šolska svetovalna služba je pri otrocih s posebnimi potrebami, ki so usmerjeni v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v vlogi koordinatorja, ki sodeluje pri

pripravi in izvedbi individualiziranega programa. Njena naloga je pri vsem tem prožno prilagajanje šole posebnim potrebam teh otrok (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008; Vršnik, 2008).

Poleg vloge koordinatorja pri pripravi in izvedbi individualiziranega programa za učence usmerjene v prilagojen način izvajanja z dodatno strokovno pomočjo, je tudi izvajanje dodatne strokovne pomoči učencem s posebnimi potrebami naloga šolske svetovalne službe (Vršnik, 2008). Vršnik (2008) v raziskavi ugotavlja, da so izvajalci dodatne strokovne pomoči najpogosteje specialni pedagogi oziroma defektologi, tem pa sledijo učitelji in pedagogi.

Svetovalni delavci v osnovnih šolah se po raziskavi Vogrinca in Kreka (2012) z učenci z učnimi težavami večinoma srečujejo vsak oziroma skoraj vsak dan. Prav tako večina svetovalnih delavcev skoraj, oziroma vsak dan, ali pa večkrat na teden dela z otroci, ki imajo odločbo o usmeritvi (prav tam). Vršnik (2008) v svoji raziskavi navaja, da šolski svetovalni delavci največ časa za izvajanje dodatne strokovne pomoči namenijo ponavljanju učne snovi, torej učni pomoči, manj pa je dodatna strokovna pomoč namenjena svetovalni storitvi oziroma premagovanju ovir, motenj oziroma primanjkljajev, kar so po ZOUPP-1 glavne funkcije izvajanja dodatne strokovne pomoči.

3. PRIČAKOVANJA

3.1. OPREDELITEV POJMA »PRIČAKOVANJE«

Definicije pojma pričakovanje, ki jih lahko zasledimo v slovarjih, so splošne. Slovar slovenskega knjižnega jezika (v nadaljevanju SSKJ) npr. pojem pričakovati pojasnjuje kot živeti, računajoč, da kdo, kaj pride oziroma, da se bo kaj zgodilo in na osnovi določenih dogodkov ali pojavov biti prepričan o čem. Pojem pričakovanje pa SSKJ pojasni kot duševno stanje, v katerem se kdo ali kaj pričakuje.

Strokovne definicije so bolj specifične. Tinsley (2008, v Brown, 2011) pričakovanja opredeli kot subjektivne verjetnostne izjave, ki predstavljajo posameznikovo oceno o tem, kakšna je verjetnost, da se nekaj zgodi oziroma bo prišlo do določenega stanja. Casad (2007) pa pravi, da so pričakovanja osebna prepričanja o dogodkih, ki se lahko zgodijo v prihodnosti. To je tudi opredelitev, iz katere izhajam v nadaljevanju in v empiričnem delu.

3.2. IZOBLIKOVANJE PRIČAKOVANJ

Pričakovanja se razvijejo glede na posameznikove izkušnje in védenje, navaja Casad (2007). Poleg naštetega se pričakovanja izoblikujejo tudi v odvisnosti od spola, starosti, kulturnega okolja, socialno-ekonomskega statusa, ipd. (Nelson Jones, 2005). Ko govorimo o medosebnih pričakovanjih, pa Zuckerman, Hodgins in Miyake (1993) pišejo, da se pogosto oblikujejo na podlagi prvega vtisa, ki ga dobimo o osebi.

Pričakovanja v gotovosti segajo od tistih, ki se skoraj zagotovo ne bodo izpolnila, pa do tistih, ki se bodo zagotovo izpolnila. Lahko so samodejna in o njih ne razmišljamo preveč, nekatera pričakovanja pa si postavimo zavestno in namerno, navaja Casad (2007).

3.3. VPLIV PRIČAKOVANJ

Casad (2007) navaja, da pričakovanja služijo za delovanje posameznika, za akcijo, ki jo oseba izvede. Podobno pričakovanja opišejo tudi Beitel in sod. (2009), in sicer kot kognitivne nize, ki vodijo človekovo vedênje v določenih situacijah. Babad (1993) opozarja, da imajo pričakovanja dve poglobitni karakteristiki, in sicer da razdvojijo percepcijo in izostrijo razlike, poleg tega pa so rigidna, se zlahka utrdijo in so odporna na spremembe.

Po besedah avtorice Casad (2007) pričakovanja vplivajo na to, kako ljudje razmišljamo, čutimo in se vedemo.

3.3.1. Vpliv pričakovanj na miselne procese

Pričakovanja vplivajo na miselne procese kot so pozornost, interpretacija, razlaga oziroma pojasnjevanje ter na spomin (Casad, 2007). Avtorica (prav tam) še navaja, da ljudje več pozornosti namenimo informacijam, ki se skladajo z našimi pričakovanji ali pa tistim informacijam, ki so bistveno neskladne s pričakovanji. Pričakovanja vodijo tudi naše interpretacije dogodkov in informacij. Po besedah avtorice (prav tam) ljudje pogosteje ustvarjamo razlage za dogodke, ki so nasprotni od naših pričakovanj, kot pa za dogodke, ki se z našimi pričakovanji skladajo. Poleg tega je večja verjetnost, da si zapomnimo informacije, ki so konsistentne z našimi pričakovanji ali pa popolnoma nasprotne temu, kar smo pričakovali, še navaja Casad (prav tam).

3.3.2. Vpliv pričakovanj na to, kako čutimo

Casad (prav tam) navaja, da pričakovanja vplivajo na to, kaj in kako čutimo, kar vključuje odnos do dogodkov, informacij, oseb in predmetov. Ovrednotenje predmeta, osebe, informacije ali dogodka je odsev posameznikovih pričakovanj do predmeta, osebe, informacije ali dogodka, v kombinaciji s stopnjo vrednosti oziroma pomembnosti, ki jo posameznik temu pripiše (prav tam). Negativna pričakovanja lahko povečajo občutke anksioznosti in depresivnosti, in obratno, pozitivna pričakovanja lahko občutke anksioznosti in depresije zmanjšajo, pojavijo pa se prijetna občutja (prav tam).

3.3.3. Vpliv pričakovanj na vedênje

V zadnji instanci pričakovanja lahko vplivajo tudi na vedênje ljudi, še piše Casad (prav tam). Na vedênje lahko pričakovanja vplivajo na več področjih, kot so npr. izbira nalog, mera vloženega truda v izvedbo česa, v način in pripravljenost za sodelovanje. Casad (prav tam) še piše, da se v večini primerov ljudje običajno vedemo v skladu z našimi pričakovanji.

3.3.4 Vpliv pričakovanj na proces pomoči

Pričakovanja se pojavijo v vsakdanjih in običajnih situacijah, še posebej pa lahko pridejo do izraza in v ospredje našega delovanja v situacijah, ki niso vsakodneвне. Pričakovanja se v vseh situacijah vzpostavljajo glede na zgoraj opisane značilnosti. V primerih, ko se starši srečajo s strokovnjaki, pa imajo pričakovanja staršev do strokovnih delavcev večjo ali celo bistveno vlogo za končni »uspeh« sodelovanja. Glede na pričakovanja namreč, si starši interpretirajo končni izid sodelovanja kot bodisi uspešen bodisi neuspešen. Avtorji (Turton, 2004; Tinsley in Barich, 1994) namreč navajajo, da pričakovanja vplivajo na način, s katerim vstopajo posamezniki v sodelovanje s strokovnjaki, na njihovo vedenje v procesu in na izide, poleg tega pa pričakovanja lahko že na začetku sodelovanja ustvarijo kontekst za to, kar bo v procesu pomoči sledilo (Street, 1994).

3.4. PRIČAKOVANJA DO STROKOVNIH DELAVCEV

Tinsley in sod. (1988, v Beitel idr., 2009) pričakovanja razlikujejo od zaznavanja sodelovanja s strokovnjaki. Pričakovanja avtorji (prav tam) opredelijo kot verjetnostne izjave o tem, kar se

lahko zgodi v sodelovanju s strokovnim delavcem, medtem ko zaznave definirajo kot védenje, pridobljeno na podlagi dogodka, ki ga opazujemo (prav tam).

Pričakovanja se oblikujejo že pred začetkom sodelovanja in pred prvim obiskom strokovnjaka, piše McLeod (2003). Starši pričakovanja oblikujejo tudi glede na stvari, ki se mnogim lahko zdijo malenkostne npr.: način pogovora po telefonu, prvi vtis, ki ga strokovnjak naredi, potek prvega srečanja, kako je postavljen, urejen in opremljen prostor (prav tam). Pričakovanja se oblikujejo tudi glede na morebitne prejšnje izkušnje s strokovnjaki in glede na to, ali so po pomoč prišli sami ali so jih k strokovnim delavcem napotili proti njihovi volji (Nelson Jones, 2005).

Avtorji (Hornby, 2000; McLeod, 2003; Street, 1994) opozarjajo, da se mora pričakovanja na začetku sodelovanja jasno izraziti in opredeliti, pri čemer naj bi strokovnjak po pričakovanjih do sebe in svojega dela vprašal, pokazal, da slišano sprejema in se o pričakovanjih dogovarjal skupaj z družino. Strokovni delavec naj bi torej bil tisti, ki načne temo pričakovanj do njega in do njegovega dela, saj je, kot navaja McLeod (2003) malo verjetno, da bodo starši sami izrazili svoje želje in pričakovanja. Večina ljudi namreč strokovnjake vidi kot eksperte z visokim statusom, s strokovno avtoriteto, pri tem pa se lahko sami počutijo nestrokovne (Kobolt idr., 2010; McLeod, 2003).

Beitel idr. (2009) navajajo, da lahko pričakovanja do strokovnih delavcev delimo v dve skupini: prva skupina pričakovanj je vezana na vloge strokovnega delavca in klientov oziroma iskalcev pomoči. Druga skupina pričakovanj pa se nanaša na končne izide sodelovanja (prav tam).

Tinsley (1982, v Beitel idr., 2009) razdeli pričakovanja o svetovalnem procesu na štiri kategorije: prva kategorija so pričakovanja iskalcev pomoči do sebe, druga kategorija so pričakovanja o vedênju strokovnjaka, tretja skupina pričakovanj je vezana na stil vodenja sodelovanja, zadnja skupina pričakovanj pa se navezuje na pričakovanja o procesu in končnem izidu sodelovanja.

3.4.1. Pričakovanja staršev do strokovnih delavcev

Ko se starši srečajo s strokovnimi delavci osnovne šole, se lahko počutijo nestrokovne, težave pa jim lahko povzroča tudi strokovni jezik, ki ga strokovnjaki uporabljajo (Kobolt idr., 2010). Zato starši od strokovnih delavcev pričakujejo predvsem podporo s strani strokovnjakov, izkustvo

enakovrednega odnosa s strokovnjakom, informacije, govor, ki ne vsebuje preveč in pretirano strokovnih besed (prav tam).

Najbolj naravna reakcija, ko gre za problem, ki se ga ne da zlahka odpraviti, je, da je nekdo zanj kriv oz. odgovoren, pri čemer se vsi člani družine strinjajo v tem, kje oziroma v kom ta problem leži (Street, 1994). Zato je, pomembno, da strokovni delavec ustvari varno okolje, kjer je krivda irelevantna in kjer je odgovornost deljena. Pogosto se namreč zgodi, da starši gledajo na strokovnjaka, kot na tistega, ki bo prevzel odgovornost za reševanje problema (prav tam).

Najbolj značilna pričakovanja opisuje avtor Street (1994). Največkrat se pričakuje, da bo strokovnjak ponudil mnenje, nasvet ali predlog o problemu in o tem, kako ta problem rešiti (prav tam). Ta pričakovanja so običajna pri situacijah, kjer ima družina zelo jasno sliko o tem, kaj je problem in kje se nahaja. Običajno se pri tem pričakuje točno določen nasvet, mnenje ali predlog, ki ga naj bi strokovnjak podal (prav tam). Street (prav tam) navaja, da je pogosto tudi t.i. »magično mišljenje«, kjer se pričakuje, da bo strokovni delavec zamahnil z nekakšno čarobno palčko in vse se bo v hipu uredilo. Pogosto se tudi pričakuje, da bo strokovni delavec posredoval pri kakšni drugi instituciji, da se zgodi sprememba oziroma odpravi problem (prav tam). Pričakuje se tudi, da se bo tekom procesa pomoči »nekje nekaj« spremenilo v posamezniku, strokovnjak pa je tisti, ki bo poskrbel, da se ta sprememba zgodi. Nazadnje pa se pričakuje, da bo strokovni delavec delal samo z »osebo, ki ima problem«. Delo s to osebo bo prineslo spremembe v tem posamezniku in potem bo doma spet, kot je bilo prej, še piše Street (1994). Podobno kot Street (1994), Hederih (2001) navaja, da šolska svetovalna služba nudi pomoč pri individualni obravnavi otrok, pri čemer se lahko od strokovnega delavca pričakuje, da bo spremenil posameznikovo oziroma otrokovo osebnost. O tem piše tudi Koštal (1998), ki opozarja da se lahko pričakuje, da bo strokovni delavec otroku videl »naravnost v dušo, ga zanaliziral, 'sterapevtiziral', in klient bo prevzgojen zapustil skrivnostnega strokovnjaka« (prav tam, str. 47). Poleg tega, piše Hederih (2001), se pričakuje, da bo strokovni delavec delal samo z otrokom, predvsem kadar gre za konkretni problem.

Hornby (2000) ugotavlja, da imajo starši bolj ali manj enaka pričakovanja od strokovnih delavcev. Zelo značilno je, da starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da se strokovni delavci posvetujejo s starši in prisluhnejo njihovemu pogledu, da so strokovni delavci odprti za

sodelovanje s starši in da so dostopni in pripravljeni sodelovati s starši (prav tam). Poleg tega starši pričakujejo, da so strokovni delavci pripravljeni priznati, če česa ne vedo, in da strokovni delavci navežejo stik z njimi, če posumijo, da ima njihov otrok kakršne koli težave. Pričakuje se tudi, da strokovni delavci otroka obravnavajo spoštljivo in da upoštevajo individualne razlike med otroci (prav tam). Od strokovnih delavcev se še pričakuje, da identificirajo (morebitne) učne težave otrok in jim skušajo pomagati v skladu s temi težavami ter da se strokovni delavci redno pogovarjajo in poročajo o napredku otroka s starši. Poleg tega pa starši pričakujejo, da bo strokovnjak podal konkretne nasvete za odpravljanje težav, ki otroka lahko ovirajo (Hornby, 2000).

Poleg pričakovanj o tem, kaj strokovni delavec mora in zna početi in delati, Feltham in Dryden (2006) navajata tudi pričakovanja o sodelovanju strokovnega delavca s tistimi, ki pri njih poiščejo pomoč. Richert (1983, v Feltham in Dyden, 2006) opredeli štiri skupine ljudi, ki od strokovnjakov pričakujejo različne načine sodelovanja. Te načine sodelovanja lahko iz svetovalnega procesa prenesemo tudi na sodelovanje svetovalne službe s starši. V prvo skupino sodijo tisti, ki od strokovnega delavca pričakujejo visoko stopnjo avtoritete. Druga skupina vidi strokovne delavce kot močne in pronicljive strokovnjake. Tretja skupina staršev od strokovnih delavcev pričakuje, da rešijo njihove težave, in sicer z manj avtoritete in z več praktičnimi nasveti. Četrta skupina pa si strokovnjake predstavlja kot raziskovalce, ki v ne-avtoritarnem slogu skupaj z njimi odkriva področja, težave in sodeluje enakovredno (prav tam).

3.5. PROBLEM NEREALNIH PRIČAKOVANJ

Pričakovanja, ki jih imajo starši do strokovnjakov, niso vedno v skladu s tem, kar strokovni delavci lahko ponudijo, oziroma je v njihovi moči. Pričakovanja staršev so lahko previsoka, prenizka ali pa napačna, kar lahko vpliva na delo strokovnjakov in nadaljnje sodelovanje strokovnjakov s starši in tudi na delo z otroci. V vsakem primeru pa so prenizka, previsoka in napačna pričakovanja nerealistično postavljena in lahko negativno vplivajo na potek in izid svetovanja ter sodelovanja strokovnih delavcev s starši (Tinsley in Barich, 1994). Nekatere posledice nerealističnih pričakovanj lahko zmanjšamo tako, da o pričakovanjih spregovorimo na začetku sodelovanja ali tako, da iskalcem pomoči (t.j. staršem v primeru sodelovanja šolske svetovalne službe s starši) ponudimo informacije o procesu že pred srečanjem. S tem, ko

strokovni delavci s starši razčistijo možne napačne percepcije in uskladijo pričakovanja z bolj realno sliko, lahko ublažijo prehod na sodelovanje (Tinsley in Barich, 1994).

Bečaj (1990) opozarja, da so zahteve oziroma pričakovanja, ki jih imajo starši do strokovnjakov postavljene brez upoštevanja strokovnega delavca kot osebe in njegove osebnosti, narave in izkušenj ter izražajo zahtevo po stanju, do katerega naj bi strokovnjaki prišli. Obenem pa starši ne izrazijo navodil oziroma idej, kako do tega stanja priti. Te zahteve so torej prevelike in pomenijo pravilna, a hkrati previsoka in preveč absolutno zahtevana pričakovanja. Taka pričakovanja so nevarna, saj hitro postanejo nestvarna in neuporabna, sploh tam, kjer se od osebe zahteva fleksibilnost (prav tam).

Previsoka pričakovanja imajo običajno za posledico razumevanje popolne odgovornosti strokovnjaka, kjer se od njega pričakuje odgovornost za končno stanje in ne za dobro delo in dober potek, še piše Bečaj (prav tam). Tinsley in Barich (1994) navajata, da osebe z nerealističnimi pričakovanji pogosto podcenjujejo svoj prispevek v proces sodelovanja in svetovanja, s tem pa precenjujejo zmožnosti in spretnosti strokovnega delavca. Taka pričakovanja na nek način reflektirajo naiven, iluzoren ali celo »magičen« pogled na svetovanje s strani staršev (prav tam), kjer je odgovornost za rešitev težave na strokovnem delavcu. Kar pa ni v skladu z realnostjo. Bečaj (1990) namreč opozarja, da je strokovnjak v prvi vrsti odgovoren za dobro delo in potek dela, končni rezultat pa je odvisen od številnih drugih dejavnikov, na katere strokovnjak običajno nima vpliva. Nevarnosti previsokih in včasih tudi nerealnih pričakovanj so predvsem v tem, da se dejanja in ravnanja strokovnega delavca »presoja s tako zahtevnimi merili, da jih ni mogoče doseči, nujne posledice tega pa so trajen subjektiven občutek nezadostne uspešnosti, občutki krivde, neprenehni dvom vase in ustreznost ravnanja« (Bečaj, 1990, str. 8), kar lahko vpliva tudi na strokovnjakovo samopodobo (prav tam).

4. OPREDELITEV PROBLEMA

V situacijah, kot je sodelovanje staršev s svetovalno službo v osnovni šoli, je pomembno, da se pričakovanja staršev in pričakovanja zaposlenih v svetovalni službi ubesedijo in uskladijo. Uskladitev pričakovanj je namreč pomembna, da ne pride do previsokih, prenizkih ali napačno

postavljenih pričakovanj, zaradi česar se lahko pojavijo razočaranja, spori in s tem slabše nadaljnje sodelovanje strokovnih delavcev in staršev ali pa preobremenjenost strokovnjakov.

Kot izhodišče sem si zastavila opredelitev pričakovanj avtorice Casad (2007), ki opiše pričakovanja kot osebna prepričanja o dogodkih, ki se lahko v prihodnosti zgodijo.

V raziskavi se osredotočam na pričakovanja staršev do strokovnih delavcev, zaposlenih na osnovni šoli Antona Martina Slomška, Vrhnika. Kot strokovne delavce sem v diplomski nalogi in raziskavi opredelila šolsko svetovalno delavko in strokovnjakinje, ki so zaposlene kot specialne pedagoginje, njihovi izobrazbeni profili pa so različni.

4.1. CILJI

Glede na predmet in problem raziskave sem si postavila naslednja cilja:

1. Osvetlitev področja pričakovanj staršev do strokovnih delavcev zaposlenih v osnovni šoli.
2. Raziskati in ugotoviti, kaj starši pravzaprav pričakujejo od strokovnih delavcev zaposlenih na osnovni šoli.

4.2. HIPOTEZE:

Hipoteza 1: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo predvsem delo z otrokom, ki potrebuje pomoč (bodisi učno bodisi zaradi vedenjskih, čustvenih, drugih težav).

Hipoteza 2: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da bodo oni rešili opredeljeni problem.

Hipoteza 3: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo nasvet, kako opredeljeni problem rešiti.

Hipoteza 4: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da bodo prisluhnili njihovim pogledom na opredeljeni problem.

Hipoteza 5: Starši pričakujejo izboljšanje otrokovega delovanja (bodisi na učnem, vedenjskem bodisi na čustvenem področju) kot posledico sodelovanja s strokovnim delavcem.

Hipoteza 6: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo zavzetost za sodelovanje z njimi.

Hipoteza 7: Starši pričakujejo, da jih strokovni delavci povprašajo o njihovih pričakovanjih na začetku sodelovanja.

5. OPIS METODOLOGIJE

Za potrebe raziskave sem se odločila za deskriptivno metodo raziskovanja, za katero je značilno, da se zanima za kakovost in količino pojavljanja problematike, kot piše Cencič (2002). V raziskavi se osredotočam na ugotavljanje stanja, v mojem primeru so to pričakovanja staršev do strokovnih delavcev.

5.1. VZOREC

Vzorec vključuje starše otrok, ki se šolajo na osnovni šoli Antona Martina Slomška na Vrhniki. V vzorec sem vključila starše otrok, ki so v šolskem letu 2012/2013 obiskovali 5.–9. razred.

Oddala sem 100 vprašalnikov, nazaj sem jih prejela 32. Med vprašanimi so prevladovale ženske, kar 31. Na vprašanja je odgovarjal en moški.

Najnižja starost vprašanih je 35 let, najvišja pa 53 let. V starostni skupini 35–41 let je 14 oseb, prav tako 14 oseb je v starostni skupini 42–47 let, najmanj (2 osebi) pa je starih 48 let ali več. Dve osebi nista odgovorili na vprašanje.

5.2. POSTOPEK RAZISKOVANJA

5.2.1. Opis pripomočka

Za potrebe raziskave v okviru diplomskega dela sem izbrala anketo kot tehniko zbiranja podatkov in sestavila anketni vprašalnik. Vprašalnik je sestavljen iz osmih vprašanj. Sedem vprašanj je zaprtega tipa, od tega eno vprašanje vsebuje tabelo s trditvami. Eno vprašanje je odprtega tipa.

Vprašalnik je sestavljen iz dveh vprašanj, ki opišejo osnovne demografske značilnosti vzorca (spol in starost), vprašanj, ki se nanašajo na nekatere informacije o otroku (razred, ki ga otrok obiskuje, morebitna usmeritev v program s prilagojenih izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, kdo otroku nudi dodatno strokovno pomoč) in iz trditvev, ki se nanašajo na pričakovanja

do strokovnih delavcev. S pomočjo petstopenjske ocenjevalne lestvice, kjer 1 pomeni »sploh ne pričakujem« in 5 pomeni »povsem pričakujem«, so starši označili, v kolikšni meri pričakujejo navedeno. Tabela vsebuje 34 trditev. Vprašalnik je v prilogi.

Tabela 1: Izračun koeficienta zanesljivosti vprašalnika

Cronbachov koeficient α	Cronbachov koeficient α za standardizirane vprašalnike	Število trditev
0,888	0,899	34

Iz zgornje tabele je razvidno, da je vrednost Cronbachovega koeficienta α za lestvico trditev 0,888. Ker je njegova vrednost večja od 0,8, lahko zaključim, da je lestvica dovolj zanesljiva.

5.2.2. Spremenljivke

Vprašalnik vsebuje neodvisne spremenljivke, kot sta spol in starost staršev. Vprašalnik vsebuje tudi 34 trditev, ki jih lahko združim v skupine oziroma kategorije. Trditve lahko razdelim v dve kategoriji, in sicer glede na pričakovanja povezana z otrokom in pričakovanja povezana s starši.

V prvi kategoriji so trditve, ki se nanašajo na pričakovanja do strokovnih delavcev in njihovega sodelovanja z otroci. Znotraj te kategorije pa lahko trditve razvrstim še v dve skupini. V prvo skupino lahko uvrstim trditve, ki predstavljajo pričakovanja staršev do dela strokovnih delavcev z otrokom (npr.):

- Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju vedenjskih težav.
- Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju učnih težavah.
- Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju čustvenih težav.

V drugo skupino pa lahko zvrstim trditve, ki so vezane na odnos strokovnega delavca do otroka:

- Pričakujem, da strokovni delavec obravnava mojega otroka spoštljivo.
- Pričakujem, da strokovni delavec otroka obravnava razumevajoče.

V drugo kategorijo lahko uvrstim pričakovanja do strokovnih delavcev, vezanih na starše in sodelovanje s starši. Tudi znotraj te kategorije lahko trditve uvrstim v dve skupini. V prvo

skupino lahko uvrstim trditve, ki se nanašajo na odnosno komponento sodelovanja strokovnega delavca s starši (npr):

- Pričakujem, da je strokovni delavec dostopen za sodelovanje s starši.
- Pričakujem, da je strokovni delavec motiviran za sodelovanje s starši.
- Pričakujem, da je strokovni delavec aktiven v sodelovanju s starši.

V drugo skupino pa lahko uvrstim trditve, ki se vežejo na pričakovanja do načina dela in sodelovanja strokovnega delavca s starši (npr.):

- Pričakujem, da bo strokovni delavec podal konkreten nasvet, kako se s (z opredeljenim) problemom spopasti oz. ga rešiti.
- Pričakujem, da mi bo strokovni delavec podal svoje mnenje o otrokovi težavi.
- Pričakujem, da strokovni delavec naveže stik s starši ob morebitnih težavah otroka.

5.2.3. Postopek zbiranja podatkov

Vprašalnike sem na izbrano osnovno šolo odnesla 27. 5. 2013, podatke sem zbirala pet delovnih dni, do 31. 5. 2013. Vprašalniki so bili predani eni od specialnih pedagoginj, ki jih je med odmorom razdelila otrokom, ti pa so jih prenesli staršem. Po dogovoru so rešene vprašalnike prinesli svojim razredničarkam, ki so jih predale specialni pedagoginji. Vprašalnike sem prevzela 31. 5. 2013. Vprašalniki so bili v pisemskih ovojnica, s čimer sem želela zagotoviti čim večjo anonimnost anketiranih.

5.3. OBDELAVA PODATKOV

Zbrane podatke sem obdelala s pomočjo programa SPSS 20.

Rezultati so predstavljeni tekstovno in s preglednicami. Uporabila sem naslednje statistične metode: frekvence (f), odstotki in hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti. Pri vseh izračunih sem preverila ali so bili zadovoljeni kriteriji za izračun hi-kvadrata. Tam, kjer kriterij ni bil zadovoljen, sem združevala skupine odgovorov.

6. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

6.1. ANALIZA REZULTATOV

V tem delu so predstavljeni rezultati, ki so bistveni za raziskavo.

Tabela 2: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec sodeluje le z otrokom, ki ima težave

	Odgovori	Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	9	28,1
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	7	21,9
	Pričakujem	14	43,8
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	30	93,8
Manjkajoči		2	6,3
Skupaj		32	100,0

Tabela 3: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 1

	Strokovni delavec sodeluje le z otrokom, ki ima težave
Hi-kvadrat	2,600
Stopnja prostosti	2
p	0,273

Več kot polovica vprašanih odgovarja, da od strokovnega delavca pričakuje, da sodeluje le z otrokom, ki ima težave. Takih je skupaj 14. Od strokovnega delavca deloma pričakuje takšno sodelovanje 7 oseb, 9 oseb pa tega ne pričakuje. Za izračun hi-kvadrat preizkusa sem združila skupine odgovorov ne pričakujem in sploh ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 3 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec sodeloval le z otrokom, ki ima težave. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 2,6000, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,273.

Tabela 4: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju vedenjskih težav

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	9	28,1
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	5	15,6
	Pričakujem	17	53,1
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
	Skupaj	32	100,0

Iz tabele 4 je razvidno, da 17 oseb pričakuje pomoč strokovnega delavca otroku pri premagovanju vedenjskih težav, 5 jih to pričakuje deloma, 9 pa take pomoči od strokovnega delavca ne pričakuje. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupine odgovorov sploh ne pričakujem in ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 5 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec pomagal otroku pri premagovanju (morebitnih) vedenjskih težav. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 7,226, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,027.

Tabela 6: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju učnih težav

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	1	3,1
	Ne pričakujem		
	Delno pričakujem	5	15,6
	Pričakujem	25	78,1
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
	Skupaj	32	100,0

Tabela 6 prikazuje, da večina anketiranih, teh je 25, od strokovnega delavca pričakuje pomoč otroku pri premagovanju učnih težav, 5 jih to deloma pričakuje. Ena oseba pa tega ne pričakuje. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupine odgovorov pričakujem in povsem pričakujem ter sploh ne pričakujem in ne pričakujem. Tabela 7 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti

Tabela 5: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 2

	Strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju vedenjskih težav
Hi-kvadrat	7,226
Stopnja prostosti	2
p	0,027

Tabela 7: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 2

	Strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju učnih težav
Hi-kvadrat	32,000
Stopnja prostosti	2
p	0,000

odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec pomagal otroku pri premagovanju (morebitnih) učnih težav. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 32,000, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,000.

Tabela 8: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju čustvenih težav

	Odgovori	Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	6	18,8
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	9	28,1
	Pričakujem	16	50,0
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 9: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 2

	Strokovni delavec pomaga otroku pri premagovanju čustvenih težav
Hi-kvadrat	5,097
Stopnja prostosti	2
p	0,078

Tabela 8 prikazuje, da 6 staršev ne pričakujem pomoči strokovnega delavca otroku pri premagovanju čustvenih težav. Deloma pomoč otroku pričakuje 9 oseb, 16 pa jih tovrstno pomoč otroku pričakuje. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupine odgovorov sploh ne pričakujem in ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 9 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec pomagal otroku pri premagovanju (morebitnih) čustvenih težav. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 5,097, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,078.

Tabela 10: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec otroka nauči uporabnih strategij delovanja

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	2	6,3
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	6	18,8
	Pričakujem	23	71,9
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 11: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 2

	Strokovni delavec otroka nauči uporabnih strategij delovanja
Hi-kvadrat	24,065
Stopnja prostosti	2
p	0,000

Iz tabele 10 je razvidno, da 23 oseb od strokovnega delavca pričakuje, da otroka nauči uporabnih strategij delovanja, deloma to pričakuje 6 oseb, 2 osebi pa tega ne pričakujeta. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupine odgovorov sploh ne pričakujem in ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 11 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec otroka naučil uporabnih strategij delovanja, tako na učnem, vedenjskem kot na čustvenem področju, če se tam pokažejo težave. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 24,065, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,000.

Tabela 12: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec poda konkreten nasvet, kako rešiti problem

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Deloma pričakujem	6	18,8
	Pričakujem	25	78,1
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 13: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 3

	Strokovni delavec poda konkreten nasvet, kako rešiti problem
Hi-kvadrat	11,645
Stopnja prostosti	1
p	0,001

Iz tabele 12 je razvidno, da večina anketiranih od strokovnega delavca pričakuje, da bo podal konkreten nasvet, kako rešiti problem, deloma pa to pričakuje 6 oseb. Za odgovora »sploh ne pričakujem« in »ne pričakujem« se ni odločil nihče. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupini odgovorov pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 13 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake

verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da strokovni delavec poda konkreten nasvet, kako rešiti problem. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 11,645, stopnja prostosti je 1, p pa znaša 0,001.

Tabela 14: Pričakovanja staršev o tem ali naj strokovni delavec prisluhne in upošteva njihove poglede

	Odgovori	Frekvence	Odstotki
Veljavni	Deloma pričakujem	2	6,3
	Pričakujem	29	90,6
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 15: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 4

	Strokovni delavec prisluhne in upošteva njihove poglede
Hi-kvadrat	23,516
Stopnja prostosti	1
p	0,000

Tabela 14 prikazuje odgovore na trditev »Pričakujem, da mi strokovni delavec prisluhne in upošteva moje poglede«. Večina vprašanih, teh je 29, to pričakuje, dve osebi pa od strokovnega delavca delno pričakujeta, da bo prisluhnil njihovim pogledom in jih upošteval. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupini odgovorov pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 15 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da strokovni delavec prisluhne staršem in upošteva njihove poglede. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 23,516, stopnja prostosti je 1, p pa znaša 0,000.

Tabela 16: Pričakovanja staršev o tem ali se bo delovanje otroka izboljšalo ob sodelovanju s strokovnim delavcem

	Odgovori	Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	1	3,1
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	7	21,9
	Pričakujem	23	71,9
	Povsem pričakujem		
Skupaj	31	96,9	
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 17: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 5

	Delovanje otroka se bo izboljšalo ob sodelovanju s strokovnim delavcem
Hi-kvadrat	25,032
Stopnja prostosti	2
p	0,000

Iz tabele 16 je razvidno, da 23 vprašanih pričakuje izboljšanje otrokovega delovanja, deloma izboljšanje otrokovega delovanja pričakuje 7 oseb, ena oseba pa tega ne pričakuje. Za izračun

hi-kvadrata sem združila skupine odgovorov sploh ne pričakujem in ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 17 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da se bo otrokovo delovanje izboljšalo ob sodelovanju s strokovnim delavcem. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 25,032, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,000.

Tabela 18: Pričakovanja staršev o tem ali naj bo strokovni delavec motiviran za sodelovanje z njimi

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Deloma pričakujem	1	3,1
	Pričakujem	30	93,8
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 19: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 6

	Strokovni delavec bo motiviran za sodelovanje s starši
Hi-kvadrat	27,129
Stopnja prostosti	1
p	0,000

Večina staršev, 30, pričakuje, da bo strokovni delavec motiviran za sodelovanje s starši, ena oseba pa to pričakuje deloma. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupini odgovorov pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 19 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec motiviran za sodelovanje s starši. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 27,129, stopnja prostosti je 1, p pa znaša 0,000.

Tabela 20: Pričakovanja staršev o tem ali naj bo strokovni delavec aktiven pri sodelovanju z njimi

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Deloma pričakujem	2	6,3
	Pričakujem	29	90,6
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 21: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 6

	Strokovni delavec bo aktiven pri sodelovanju s starši
Hi-kvadrat	23,516
Stopnja prostosti	1
p	0,000

Aktivnost strokovnega delavca pri sodelovanju s starši pričakuje kar 29 vprašanih, deloma pa aktivnost strokovnega delavca pričakujeta dve osebi. Za izračun hi-kvadrata sem združila skupini odgovorov pričakujem in povsem pričakujem. Tabela 21 pa prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec aktiven pri sodelovanju s starši. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 23,516, stopnja prostosti je 1, p pa znaša 0,000.

Tabela 22: Pričakovanja staršev o tem ali naj bo strokovni delavec angažiran pri sodelovanju z njimi

	Odgovori	Frekvence	Odstotki
Veljavni	Sploh ne pričakujem	1	3,1
	Ne pričakujem		
	Deloma pričakujem	3	9,4
	Pričakujem	27	84,4
	Povsem pričakujem		
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
	Skupaj	32	100,0

Tabela 23: Hi-kvadrat enake verjetnosti za hipotezo 6

	Strokovni delavec bo angažiran pri sodelovanju s starši
Hi-kvadrat	40,516
Stopnja prostosti	2
p	0,000

Tabela 22 prikazuje odgovore staršev o njihovih pričakovanjih do strokovnih delavcev na področju angažiranosti strokovnih delavcev pri sodelovanju s starši. Združila sem naslednje skupine odgovorov: sploh ne pričakujem in ne pričakujem ter pričakujem in povsem pričakujem. Angažiranost strokovnih delavcev anketirani pričakujejo v večini, kar 27 vprašanih. Ena oseba pa tega ne pričakuje. Tabela 23 pa prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da bo strokovni delavec angažiran pri sodelovanju s starši. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 40,516, stopnja prostosti je 2, p pa znaša 0,000.

Tabela 24: Pričakovanja staršev o tem ali naj jih strokovni delavec vpraša po njihovih pričakovanjih

Odgovori		Frekvence	Odstotki
Veljavni	Da	24	75,0
	Ne	7	21,9
	Skupaj	31	96,9
Manjkajoči		1	3,1
Skupaj		32	100,0

Tabela 25: Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti za hipotezo 7

	Strokovni delavec starše vpraša po njihovih pričakovanjih
Hi-kvadrat	9,323
Stopnja prostosti	1
p	0,002

Večina anketiranih, 24, pričakuje, da jih bodo strokovni delavci vprašali o tem, kaj pričakujejo od sodelovanja in njihovega dela. 7 oseb pa je odgovorilo, da tega od strokovnih delavcev ne pričakuje. Ena oseba ni odgovorila. Tabela 25 prikazuje hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti odgovorov na vprašanje, v kolikšni meri starši pričakujejo, da jih strokovni delavec vpraša o njihovih pričakovanjih. Kot je razvidno iz tabele, hi-kvadrat znaša 9,323, stopnja prostosti je 1, p pa znaša 0,002.

6.2 INTERPRETACIJA REZULTATOV IN PREVERJANJE HIPOTEZ

V tem delu sledi pregled hipotez in preverjanje le-teh ter primerjanje dobljenih rezultatov z nekaterimi drugimi raziskavami in navedbami avtorjev.

Na tem mestu vnaprej opozarjam, da rezultatov, ki sem jih dobila v svoji raziskavi, zaradi majhnega števila vzorca ne morem posplošiti na celotno populacijo staršev, katerih otroci se šolajo na osnovni šoli Antona Martina Slomška na Vrhniki, še manj pa lahko trdim, da ta pričakovanja veljajo za vse starše. Rezultati se tako nanašajo le na starše, ki so sodelovali v raziskavi.

HIPOTEZA 1: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo predvsem delo z otrokom, ki potrebuje pomoč (bodisi učno bodisi zaradi vedenjskih, čustvenih, drugih težav).

Vprašani so odgovarjali v kolikšni meri pričakujejo, da strokovni delavec sodeluje le s tistimi otroci, ki imajo učne ali vedenjske ali čustvene ali druge vrste težav in zaradi njih potrebujejo pomoč strokovnega delavca.

Podatki iz moje raziskave kažejo (glej tabelo 2), da 14 vprašanih pričakuje, da bo strokovni delavec sodeloval z otrokom, ki ima težave, 7 se jih s to trditvijo strinja delno, 9 pa tega ne pričakuje. S hi-kvadrat preizkusom enake verjetnosti sem preverila ali se posamezni odgovori bistveno razlikujejo od pričakovanih. Na podlagi hi-kvadrat preizkusa (glej tabelo 3; hi-kvadrat = 2,600, $p = 0,273$) ugotovim, da je razhajanje med stvarnimi in pričakovanimi frekvencami premajhno in ne morem ničesar trditi o osnovni množici. Hipoteze 1 **ne morem potrditi**.

Rezultati se tako ne skladajo z navedbami nekaterih avtorjev (Hederih, 2001; Koštal, 1998; Street, 1994), ki navajajo, da se od strokovnih delavcev pogosto pričakuje, da bodo ob morebitnih težavah pomoč nudili predvsem ali izključno tistemu, ki to pomoč potrebuje. Šolska svetovalna služba, po navedbah Hederih (2001), pogosto nudi pomoč pri individualni obravnavi otrok. Poleg tega pa sodeluje in nudi pomoč otrokom s posebnimi potrebami, predvsem tistim, ki so usmerjeni v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, kjer naj bi šolska svetovalna služba delovala predvsem kot koordinator, povezovalni člen med šolo, starši, otroci in strokovnimi delavci (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

HIPOTEZA 2: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da bodo oni rešili opredeljeni problem.

Anketirani so odgovarjali, v kolikšni meri pričakujejo, da strokovni delavci rešijo opredeljeni problem, torej težavo, zaradi katere se je vzpostavilo sodelovanje. Za preverjanje te hipoteze sem upoštevala trditve, ki se nanašajo na delo strokovnega delavca z otrokom. To so bile naslednje trditve: »Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju vedenjskih težav.«, »Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju učnih težav.«, »Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju čustvenih težav.« in »Pričakujem, da bo strokovni delavec mojega otroka naučil uporabnih strategij delovanja (na učnem/vedenjskem/čustvenem/drugem področju).«

Odgovori anketiranih kažejo, da večina staršev pričakuje pomoč strokovnega delavca otroku pri premagovanju vedenjskih težav (glej tabelo 4). Glede na rezultate hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti se kažejo razlike v deležih odgovorov (glej tabelo 5; hi-kvadrat = 7,226, $p = 0,027$). Rezultati kažejo, da vsi odgovori med starši niso enako pogosti, to lahko trdim s 5% tveganjem.

Rezultati tako nakazujejo, da starši v pričakujejo pomoč strokovnega delavca pri premagovanju vedenjskih težav otroka.

Na trditev »Pričakujem, da bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju čustvenih težav.« so starši odgovarjali nekoliko drugače. V večji meri so anketirani odgovarjali, da vsaj deloma pričakujejo pomoč strokovnega delavca pri premagovanju otrokovih čustvenih težav. Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti pa je pokazal, da je razhajanje med stvarnimi in pričakovanimi frekvencami premajhno in ne morem ničesar trditi o osnovni množici (glej tabelo 9; hi-kvadrat = 5,097, $p = 0,078$) pri tem vprašanju.

Starši v večji meri pričakujejo pomoč strokovnega delavca pri premagovanju učnih težav. Odgovori kažejo, da to v večini primerov pričakujejo vsaj deloma, ena oseba pa tega ne pričakuje. Na podlagi odgovorov in hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti (glej tabelo 7; hi-kvadrat = 32,000, $p = 0,000$) lahko zaključim, da se v osnovni množici vsi odgovori ne pojavljajo z enako verjetnostjo. Zaključim lahko, da starši pričakujejo pomoč strokovnega delavca pri premagovanju otrokovih učnih težav.

Vprašani v veliki meri pričakujejo, da bodo strokovni delavci otroka naučili uporabnih strategij delovanja na področju, ki otroku povzroča težave (glej tabelo 10). Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti kaže, da se odgovori na to vprašanje razlikujejo od pričakovanih in se ne pojavljajo z enako verjetnostjo (glej tabelo 11; hi-kvadrat = 24,065, $p = 0,000$).

Dobljeni rezultati moje raziskave so skladni z raziskavami in navedbami nekaterih avtorjev. Richert (1983, v Feltham in Dryden, 2006) npr. navaja skupino oseb, ki od strokovnih delavcev pričakujejo predvsem reševanje težav svojih klientov. Podobno ugotavlja tudi Walborn (1996, v Arnkoff, Glass in Shapiro, 2002), ki piše, da nekateri udeleženci svetovalnih in terapevtskih procesov pričakujejo, da jim bo strokovnjak po pogovoru povedal, kje oziroma v čem je težava in jo tudi rešil. Podobno piše tudi Street (1994), ki navaja, da je pogosto pričakovanje, da bo strokovni delavec prevzel odgovornost za reševanje težave. Street (prav tam) še piše o »magičnem mišljenju« in navaja, da so zanj značilna pričakovanja, kjer strokovni delavec težave reši z enim zamahom »čarobne palice« in brez velikega osebnega vložka osebe, ki išče pomoč. Glede na rezultate ankete ugotavljam, da starši v največji meri pričakujejo, da bodo strokovni delavci pomagali otroku pri premagovanju učnih težav, ki v našem šolskem prostoru

predstavljajo večino odločb o usmerjanju v prilagojen program z dodatno strokovno pomočjo. Rezultate moje ankete lahko povežem z opisanimi nalogami šolske svetovalne službe, ki so med drugim prilagajanje šolskega prostora in metod ter tehnik učenja otrokom z učnimi težavami (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008; Vršnik, 2008) ter koordiniranja in nudenja dodatne strokovne pomoči, kot predvideva ZOUPP – 1 (2011).

Glede na rezultate hi-kvadrat preizkusov enake verjetnosti **hipotezo 2 delno potrdim**.

HIPOTEZA 3: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo nasvet, kako opredeljeni problem rešiti.

Anketirani so odgovarjali v kolikšni meri pričakujejo, da strokovni delavci podajo nasvet, kako opredeljeni problem rešiti.

Glede na rezultate hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti (glej tabelo 13; hi-kvadrat = 11,645, $p = 0,001$), lahko **hipotezo 3 potrdim**. Hi-kvadrat preizkus je pokazal, da vsi odgovori v osnovni množici niso enako pogosti. Starši tako po rezultatih raziskave pričakujejo, da bo strokovni delavec podal nasvet, kako opredeljeni problem rešiti.

Rezultati raziskave so namreč pokazali (glej tabelo 12), da več kot polovica vprašanih pričakuje, da bo strokovni delavec podal konkreten nasvet, ki bo pripomogel k rešitvi problema, 6 pa jih to pričakuje deloma. Rezultati so podobni nekaterih raziskavam tujih avtorjev. Hornby (2000) npr. navaja, da je pričakovanje, da strokovni delavec poda konkreten nasvet za odpravljanje težave, ki bi otroka lahko ovirala, eno najbolj značilnih pričakovanj staršev. Podobno navaja tudi Street (1994) na področju svetovanja, ki piše, da se pogosto pričakuje, da bo strokovnjak ponudil nasvet ali predlog o težavi in o tem, kako le-to rešiti. Garfield in Wolpin (1963, v Arnkoff, Glass in Shapiro, 2002) pa sta v svoji raziskavi ugotovila, da 33 % vprašanih meni, da je najbolj pomembna dejavnost svetovalnih delavcev in psihoterapevtov, dajanje nasvetov. Morda lahko sklepam, da starši strokovnim delavcem s tem pripisujejo visoko stopnjo strokovnosti in s tem določeno stopnjo avtoritete.

HIPOTEZA 4: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da bodo prisluhnili njihovim pogledom na opredeljeni problem.

Anketirani so odgovarjali v kolikšni meri pričakujejo, da strokovni delavci prisluhnejo njihovim pogledom na opredeljeni problem.

S hi-kvadrat preizkusom enake verjetnosti sem preverila, ali se pojavljajo pomembne razlike med odgovori na to vprašanje. Četrto **hipotezo lahko potrdim**, saj hi-kvadrat je test pokazal, da niso vsi odgovori enako pogosti (glej tabelo 15; hi-kvadrat = 23,516, $p = 0,000$).

Moja raziskava je pokazala, da večina staršev, ki so odgovarjali, od strokovnih delavcev pričakuje, da jim prisluhnejo in upoštevajo njihove poglede na situacijo oziroma težavo (glej tabelo 14). Rezultati so skladni tudi s tem, kar ugotavlja avtor Hornby (2000), ki piše, da starši pogosto od strokovnih delavcev pričakujejo, da se posvetujejo s starši in prisluhnejo njihovem pogledu.

HIPOTEZA 5: Starši pričakujejo izboljšanje otrokovega delovanja (bodisi na učnem, vedenjskem bodisi na čustvenem področju), kot posledico sodelovanja s strokovnim delavcem.

Anketirani so odgovarjali, v kolikšni meri pričakujejo, da se bo otrokovo delovanje, bodisi na učnem, vedenjskem bodisi na čustvenem področju, izboljšalo ob sodelovanju s strokovnimi delavci.

Na podlagi hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti (glej tabelo 17; hi-kvadrat = 25,032, $p = 0,000$) je opaziti, da se vsi odgovori ne pojavljajo z enako verjetnostjo in enako pogosto. Starši torej pričakujejo, da se bo otrokovo delovanje izboljšalo ob sodelovanju in zaradi sodelovanja s strokovnim delavcem. Več kot polovica staršev namreč odgovarja, da pričakuje izboljšanje otrokovega delovanja ob sodelovanju s strokovnim delavcem. Lahko bi rekli, da starši pričakujejo, da bo strokovni delavec poskrbel, da pri otroku pride do spremembe, kot je o tem pisal Street (1994), pri tem pa sprememba pomeni izboljšanje delovanja otroka na področju, ki mu povzroča težave. Izboljšanje otrokovega delovanja kot posledico sodelovanja s strokovnih delavcem lahko uvrstimo v skupino pričakovanj o končnem izidu sodelovanja, o katerem pišeta Tinsley (1982, v Beitel idr., 2009) in Bečaj (1990). Izboljšanje otrokovega delovanja na

področju, ki mu povzroča težave, pa lahko povežem z eno od nalog šolske svetovalne službe, t.j. s svetovanjem otrokom in staršem o prilagojenih metodah, tehnikah in strategijah učenja, vedenja, delovanja (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008).

Na podlagi rezultatov raziskave lahko **hipotezo 5 potrdim**.

HIPOTEZA 6: Starši od strokovnih delavcev pričakujejo zavzetost za sodelovanje z njimi.

Anketirani so odgovarjali, v kolikšni meri pričakujejo zavzetost strokovnjakov za sodelovanje z njimi.

Kot zavzetost sem upoštevala motiviranost strokovnih delavcev za sodelovanje s starši, aktivnost in angažiranost v sodelovanju strokovnih delavcev pri sodelovanju s starši. Za vsako postavko sem izračunala hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti.

Glede na podatke ankete starši v veliki meri pričakujejo, da bodo strokovni delavci motivirani za sodelovanje s starši. Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti to potrjuje (glej tabelo 19; hi-kvadrat = 27,129, $p = 0,000$) in kaže, da se vsi odgovori ne pojavljajo enako pogosto. Zaključim lahko, da starši pričakujejo motiviranost strokovnega delavca za sodelovanje.

Podobni podatki se kažejo tudi pri postavki aktivnost strokovnih delavcev pri sodelovanju s starši. Odgovori prav tako kažejo, da starši vsaj deloma pričakujejo aktivnost strokovnih delavcev pri sodelovanju. Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti je pokazal, da se vsi odgovori v osnovni množici ne pojavljajo z enako verjetnostjo (glej tabelo 21; hi-kvadrat = 23,516, $p = 0,000$). Zaključim lahko, da starši pričakujejo aktivnost strokovnih delavcev pri sodelovanju.

Poleg motiviranosti in aktivnosti starši pričakujejo tudi angažiranost strokovnih delavcev. Večina vprašanih angažiranost pričakuje vsaj deloma, največ jih je odgovorilo, da angažiranost strokovnih delavcev pričakujejo. Hi-kvadrat preizkus enake verjetnosti to potrdi (glej tabelo 23; hi-kvadrat = 40,516, $p = 0,000$) in pokaže, da se vsi odgovori ne pojavljajo enako pogosto. Zaključim lahko, da starši pričakujejo angažiranost strokovnih delavcev pri sodelovanju.

Moja raziskava je pokazala, da v veliki večini starši povsem pričakujejo njihovo motiviranost za sodelovanje s starši, aktivnost v procesu sodelovanja in angažiranost strokovnih delavcev (glej tabele 18, 20 in 22). Tovrstna pričakovanja lahko uvrstim v pričakovanja o vedênju

strokovnjakov, o katerih piše Tinsley (1982, v Beitel, 2009). Poleg zavzetosti pa avtorji (Čačinovič Vogrinčič idr., 2008; Hornby, 2000) opozarjajo še na odprtost, dostopnost in pripravljenost strokovnih delavcev za sodelovanje s starši.

Na podlagi rezultatov raziskave in hi-kvadrat preizkusov lahko **hipotezo 6 potrdim**.

HIPOTEZA 7: Starši pričakujejo, da jih strokovni delavci povprašajo o njihovih pričakovanjih na začetku sodelovanja.

Anketirani so odgovarjali, v kolikšni meri pričakujejo, da jih strokovni delavci na začetku sodelovanja vprašajo po pričakovanjih, ki jih starši do sodelovanja imajo.

S hi-kvadrat preizkusom enake verjetnosti sem preverila, ali se pojavljajo statistično pomembne razlike med odgovori na to vprašanje. Iz tabele (glej tabelo 25) lahko trdim, da se odgovori med starši ne pojavljajo enako pogosto (hi-kvadrat = 9,323, $p = 0,002$). Starši tako pričakujejo, da jih bodo strokovni delavci o pričakovanjih vprašali na začetku sodelovanja.

Iz moje raziskave je razvidno, da večina vprašanih od strokovnih delavcev pričakuje, da starše vprašajo po njihovih pričakovanjih pred začetkom sodelovanja (glej tabelo 24). Drugih raziskav, ki se nanašajo na zastavljeno hipotezo, med pregledom literature nismo zasledila.

Ne glede na to, da raziskav, ki se nanašajo na zastavljeno hipotezo in ki bi ji lahko primerjala z dobljenimi podatki nisem zasledila, pa so si nekateri avtorji (Hornby 2000; McLeod, 2003; Street, 1994) enotni: pričakovanja iskalcev pomoči je potrebno pred začetkom procesa pomoči jasno izraziti, jih opredeliti in se o njih dogovoriti. Pri tem naj bi pobudo za to prevzel strokovni delavec, saj je malo verjetno, da bodo iskalci pomoči to izrazili sami (McLeod, 2003). Vprašanje, ki se pojavi, pa je, koliko staršev to izrazi pred strokovnimi delavci in koliko strokovnih delavcev starše pred sodelovanjem po njihovih pričakovanjih res vpraša.

Na podlagi raziskave in danih odgovorov ter hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti lahko **hipotezo 7 potrdim**.

7. SKLEP

Če povzamem ugotovitve, lahko rečem, da sem z raziskavo dosegla cilja, ki sem si jih zastavila glede na zastavljen raziskovalni problem in postavljene hipoteze.

V teoretičnem delu sem na kratko predstavila delovanje, temeljne značilnosti in dejavnosti svetovalne službe v osnovni šoli, področja dela šolske svetovalne službe in zaposlene. Obenem sem natančneje opisala sodelovanje svetovalne službe s starši. Poleg tega sem opisala, katere skupine otrok ZOUPP in ZOUPP – 1 določata kot otroke s posebnimi potrebami in kaj zakona določata in predvidevata ob usmeritvi otrok kot otroke s posebnimi potrebami. Posebno poglavje pa sem namenila pričakovanjem kot enemu od psiholoških pojavov in v empiričnem delu raziskovala pričakovanja staršev do strokovnih delavcev. Ta so bila skozi celoten proces raziskovanja glavno vodilo in glavni fokus.

Analiza rezultatov je pokazala, da starši od strokovnih delavcev pričakujejo konkretne nasvete, kako opredeljen problem rešiti. Poleg tega starši od strokovnih delavcev pričakujejo, da jim bodo strokovni delavci prisluhnili in prisluhnili njihovim pogledom na situacijo oziroma opredeljeni problem ter njihove poglede tudi upoštevali. Starši pričakujejo tudi, da bodo strokovni delavci zavzeti za sodelovanje z njimi. Poleg tega starši pričakujejo še, da se bo otrokovo delovanje na področju, ki mu povzroča težave, pa naj bodo te učne, vedenjske ali čustvene, izboljšalo ob sodelovanju strokovnega delavca z otrokom. Pričakujejo pa tudi, da bodo strokovni delavci starše pred sodelovanjem vprašali po njihovih pričakovanjih. Rezultati se v večji skladajo tudi z nekaterimi ugotovitvami drugih avtorjev. Nisem pa mogla potrditi prve hipoteze. Na podlagi hi-kvadrat preizkusa enake verjetnosti namreč ne morem trditi, da starši pričakujejo sodelovanje strokovnega delavca samo z otrokom, ki ima težave. Poleg tega pa sem hipotezo 2 lahko potrdila le delno. Hi-kvadrat preizkus je namreč pokazal, da ne morem trditi, da starši pričakujejo pomoč strokovnega delavca pri premagovanju otrokovih čustvenih težav. Morda je vzrok v tem, da se predpostavlja, da je za reševanje in pomoč otroku na čustvenem področju zadolžena družina, morda pa je to samo nepoznan termin.

Med raziskovanjem sem naletela na nekaj težav. Prva je majhno število sodelujočih v raziskavi, zaradi česar se rezultatov ne da posplošiti. Druga težava, ki se nanaša tudi na število sodelujočih,

je bila časovna razporeditev raziskave. Ker je raziskava potekala konec meseca maja, ni bilo več možnosti za razdelitev anket na katerem od roditeljskih sestankov, kar bi omogočilo večje število anketiranih in zanesljivejše rezultate.

Tretja težava pa je povezana z literaturo. V našem prostoru ni veliko raziskav na temo pričakovanj staršev do strokovnih delavcev, ki bi ponudili protiutež in primerjavo pri interpretaciji naših rezultatov. Našla pa sem nekaj raziskav na temo pričakovanj do učiteljev, s čimer sem si pomagala. Tudi tuja literatura ni ponudila raziskav na področju pričakovanj staršev do svetovalne službe in drugih strokovnih delavcev. Razlog najbrž tiči tudi v tem, da se šolski sistem pri tem razlikuje od našega. So pa tuji avtorji veliko raziskovali pričakovanja do terapij in svetovalnega procesa, kar sem lahko delno uporabila pri teoretičnem delu in delno tudi pri interpretaciji.

Zaključek raziskave odpira nekaj možnosti nadaljnega raziskovanja na tem področju. Vsekakor bi bilo to področje vredno še nadalje raziskati, saj je sodelovanje staršev in strokovnih delavcev pomemben vidik sodelovanja šole s starši, ob kvalitetnem sodelovanju šolskih delavcev in staršev pa bi lahko napredoval tudi otrok.

Nekaj idej za nadaljevanje:

1. Zanimivo bi bilo ponovno raziskati pričakovanja staršev na isti šoli, seveda z večjim številom vzorca in iz različnih razredov, kjer lahko bila zanimiva tudi primerjava med starši, katerih otroci so v prvi, drugi oziroma tretji triadi.
2. Tudi raziskava na večjem številu različnih šol, tako mestnih kot tistih iz ruralnega okolja bi lahko prinesla zanimive ugotovitve.
3. Da pa ne bi raziskovali samo pričakovanj staršev, bi lahko hkrati raziskali tudi pričakovanja strokovnih delavcev tako do svojih kolegov sodelavcev kot tudi do staršev in sodelovanja z njimi.
4. Zanimivo bi bilo pogledati, kako je s pričakovanji staršev in s pomočjo otrokom s čustvenimi težavami. Zanimivo bi bilo raziskati, kdo je po njihovem odgovoren za pomoč otrokom s čustvenimi težavami, kaj si sploh predstavljajo pod tem terminom in kakšna so njihova pričakovanja do pomoči tem otrokom.

Diplomsko delo zaključujem z upanjem, da bo tematika vsaj v prihodnosti zanimala še koga in spodbudila k razmišljanju o pričakovanih in njihovem tako vplivu na vsakdanje življenje kot na strokovne situacije.

8. LITERATURA

- Arnkoff, D.B., Glass, C.R. in Shapiro, S.J. (2002). Expectations and Preferences. V J.C. Norcross (ur.). *Psychotherapy Relationships That Work*(335-357). New York: Oxford University Press.
- Babad, E. (1993). Pygmalion – 25 Years After Interpersonal Expectations in the Classroom. V P.D. Blanck (ur.), *Interpersonal Expectations* (str. 125-154). New York: University of Cambridge.
- Bečaj, J. (1990). *Problem velikih pričakovanj in učiteljeve odgovornosti*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Beitel, M., Hutz, A., Sheffield, K.M., Gunn, G., Cecero, J.J. in Barry, D.T. (2009). Do Psychologically-minded Clients Expect More from Counselling? *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 82, 369-383. Pridobljeno 7.4.2013. DOI: [10.1348/147608309X436711](https://doi.org/10.1348/147608309X436711).
- Brown, T. (2011) The Relationships Among Counselling Expectations, Attitudes toward Seeking Psychological Help, Psychological Distress, and Intention to Seek Counselling. Doktorska disertacija. Pridobljeno 1.7.2013 s http://cardinalscholar.bsu.edu/bitstream/123456789/194701/1/BrownT_2011-2_BODY.pdf
- Casad, B.J. (2007). Expectations. V R.F. Baumeister in K.D. Vohs. (ur.), *Encyclopedia of Social Psychology* (str. 327-328). Los Angeles: Sage Publications, Inc.
- Cencič, M. (2002). *Pisanje in predstavljanje rezultatov raziskovalnega dela*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1999). Svetovalno delo s starši, svetovalno delo z družinami. V Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G. in Musek J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (str. 175-193). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., ...
Šmuk, B. (2008). *Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana:
Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Fetham C. in Dryden, W. (2006). *Brief Counselling*. Berkshire: Open University Press.
- Hederih, B. (2001). Sodelovanje med razrednikom in šolsko svetovalno službo – realna in
nerealna pričakovanja. *Sodobna pedagogika*, 51(1), 82-96. Pridobljeno 4.4.2013
[http://www.sodobna-
pedagogika.net/index.php?option=com_content&task=view&id=1481&Itemid=22](http://www.sodobna-pedagogika.net/index.php?option=com_content&task=view&id=1481&Itemid=22)
- Hornby, G. (2000). *Improving Parental Involvement*. London: Continuum.
- Kalin, J., Resman, M., Šteh, B., Mrvar, P., Govekar-Okoliš, M., Mažgon, J., (2009). *Izzivi in
smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba
Filozofske fakultete.
- Kobolt, A., Cimermanič, Z., Rapuš Pavel, J., Verbnik Dobnikar, T. (2010). Izkušnje praktikov
pri delu z usmerjenimi učenci v osnovni šoli. V A. Kobolt (ur.), *Izstopajoče vedenje in
pedagoški odzivi*(str. 299-336). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Koštal, R. (1998). Socialni pedagog (v šoli) med vzgojo in terapijo. *Socialna pedagogika*, 2(1),
45-67.
- McLeod, J. (2003). *An introduction to counselling*. New York: Open University Press.
- Musek, J. (1999). Teorije osebnosti kot podlaga šolskega svetovalnega dela. V Resman, M.,
Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G. in Musek J., *Svetovalno delo v vrtcih,
osnovnih in srednjih šolah*(str. 43-63). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Nelson-Jones, R. (2005). *Practical Counselling and Helping Skills*. London: SAGE Publications
Ltd.
- Opara, B. (2005). *Otroci s posebnimi potrebami: vloga in naloga vrtcev in šol pri vzgoji in
izobraževanju otrok s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Centerkontura.

- Privošnik, N. in Urbanc, K. (2009). Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, (60/1), 410-419. Pridobljeno <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IZEDNMO0/?query=%27source%3dznanstveno+%C4%8Dasopisje%40AND%40issue%3d1%40AND%40year%3d2009%40AND%40srel%3dSodobna+pedagogika%27&browse=znanstveno+%C4%8Dasopisje&sortDir=DESC&sort=date&node=besedila%2f5-146-5&pageSize=25>
- Resman, M., (1999). Pojem in karakteristike šolskega svetovanja. V Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G. in Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (str. 67-84). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika, pridobljeno 27.3.2013 s <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.
- Street, E. (1994). *Counselling for Family Problems*. London: SAGE Publications Ltd.
- Strmole, N. (2010). *Dodatna strokovna pomoč v osnovni šoli*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Tinsley, H.E.A., in Barich, A.W.(1994). Unrealistic Expectations about Counselling and Psychotherapy. *Guidance & Counseling*, 9(3), Pridobljeno 2.4.2012, s <http://ehis.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/detail?vid=4&sid=8722bb64-91c1-4aa6-8265-613d8aa7756e%40sessionmgr111&hid=109&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLGN1c3R1aWQmY3VzdGlkPXM4MDEwMzYwJmxhbmc9c2wmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZSZzY29wZT1zaXRl#db=a9h&AN=9501110991>
- Turton, D.W. (2004). Expectations of Counselling: A Comparison Between Evangelical Christians and Non-Evangelical Christians. *Pastoral Psychology*, 52(6), 507-517. Pridobljeno 1.4.2012, s <http://ehis.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=48fe080b-7319-4291-970b-60132e6c104e%40sessionmgr104&vid=4&hid=8>
- Vogrinc, J., in Krek, J. (2012). *Delovanje svetovalne službe*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Vršnik, T. (2008). Šolska svetovalna služba v osnovnih šolah: vloga in delovne naloge s posebnim poudarkom na delu z nadarjenimi učenci in dodatni strokovni pomoči. *Sodobna pedagogika*, (59/2), 82-98. Pridobljeno 27.3.2013 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-YXPJGAX8/?query=%27source%3dznanstveno+%C4%8Dasopisje%40AND%40issue%3d2%40AND%40year%3d2008%40AND%40srel%3dSodobna+pedagogika%27&browse=znanstveno+%C4%8Dasopisje&sortDir=DESC&sort=date&node=besedila%2f6-145-4&pageSize=25>

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Ur.l. RS, št. 54/2000).

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami - 1 (Ur.l. RS, št. 58/2011).

Zuckerman, M., Hodgins, H.S., Miyake, K. (1993). Precursors of Interpersonal Expectations: The Vocal and Physical Attractiveness Stereotypes. V P.D. Blanck (ur.), *Interpersonal Expectations*. (194 -218). New York: University of Cambridge.

9. PRILOGE

Vprašalnik za starše

Pozdravljeni!

Sem Daša Grbec, študentka 4. letnika socialne pedagogike na ljubljanski Pedagoški fakulteti. V svoji diplomski nalogi raziskujem pričakovanja staršev do strokovnih delavcev na osnovni šoli. Kot strokovne delavce sem v svoji diplomski nalogi opredelila zaposlene v šolski svetovalni službi, t.j. šolska svetovalna delavka in na šoli zaposlene specialne pedagoge.

Da bom svojo diplomsko nalogo lahko podkrepila s statističnimi podatki, bi potrebovala Vašo pomoč. Prosim Vas, da si vzamete nekaj minut in odgovorite na anketni vprašalnik, ki je pred Vami. Anketni vprašalnik je **anonimen**, poleg prilagam še pisemsko ovojnico, kamor lahko oddate svoje odgovore. Dobljeni podatki bodo uporabljeni le v namene diplomske naloge. Vprašalnike prosim oddajte razredničarki Vašega otroka **do 31.5.2013**.

Za Vaše sodelovanje se že vnaprej zelo toplo zahvaljujem.

1. Spol(prosim obkrožite): **Ž** **M**

2. Starost(prosim navedite Vašo starost v letih): _____

3. Kateri razred obiskuje Vaš otrok? (prosim obkrožite) **5** **6** **7** **8** **9**

4. Ali je bila Vašemu otroku dodeljena dodatna strokovna pomoč? (prosim obkrožite) **DA** **NE**

V primeri, da ste na zgornje vprašanje odgovorili z DA, Vas prosim, da odgovorite še na naslednje vprašanje. V primeru, da ste odgovorili z NE, lahko vprašanje preskočite.

5. Kateri strokovni delavec Vašemu otroku nudi dodatno strokovno pomoč?

a) šolska svetovalna delavka

b) specialna pedagoginja

6. Kaj ste pričakovali od strokovnega delavca pred začetkom sodelovanja z njim?

7. V spodnji tabeli so nanizane trditve. V okence s kljukico (√) ali x označite, v kolikšni meri se strinjate z navedeno trditvijo, pri čemer **1** pomeni **sploh ne pričakujem**, **5** pa **povsem pričakujem**.

Trditev Pričakujem, da...	1	2	3	4	5
1. ... bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju vedenjskih težav.					
2. ... bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju učnih težavah.					
3. ... bo strokovni delavec mojemu otroku pomagal pri premagovanju čustvenih težav.					
4. ... strokovni delavec mojemu otroku svetuje v primeru težav.					
5. ... strokovni delavec obravnava mojega otroka spoštljivo.					
6. ... strokovni delavec pri delu z različnimi otroci upošteva individualne razlike med njimi.					
7. ... bo strokovni delavec sodeloval le s tistim otrokom, ki ima težave (učne/vedenjske/čustvene/druge...).					
8. ... je strokovni delavec motiviran pomagati vsakemu otroku, ki pri njem poišče pomoč.					
9. ... strokovni delavec otroka obravnava razumevajoče.					
10... bo rezultat strokovnjakovega sodelovanja/dela z otrokom hitro opazen.					
11. ... je napredek mojega otroka ob sodelovanju strokovnega delavca hiter.					
12. ... se bo delovanje (na učnem/vedenjskem/čustvenem/drugem področju) mojega otroka izboljšalo ob delu s strokovnim delavcem.					
13. ... bo strokovni delavec podal konkreten nasvet, kako se s (z opredeljenim) problemom spopasti oz. ga rešiti.					
14... da bo strokovni delavec mojega otroka naučil uporabnih strategij delovanja (na učnem/vedenjskem/čustvenem/drugem področju).					
15. ... mi bo strokovni delavec podal svoje mnenje o otrokovi težavi.					

16. ...bo strokovni delavec identificiral težave mojega otroka (bodisi učne bodisi vedenjske/čustvene...).					
17. ... je strokovni delavec dostopen za sodelovanje s starši.					
18. ... je strokovni delavec motiviran za sodelovanje s starši.					
19. ... je strokovni delavec aktiven v sodelovanju s starši.					
20. ... je strokovni delavec angažiran za sodelovanje s starši.					
21. ... strokovni delavec naveže stik s starši ob morebitnih težavah otroka.					
22. ... strokovni delavec spoštuje starše.					
23. ... je strokovni delavec prijazen.					
24.... strokovni delavec upošteva razlike med starši, s katerimi sodeluje.					
25. ... strokovni delavec staršem poroča tudi o napredku otroka.					
26. ... mi strokovni delavec prisluhne in upošteva moje poglede na situacijo.					
27. ... me strokovni delavec obravnava kot sebi enakovrednega.					
28. ... strokovni delavec z menoj govori v meni razumljivem jeziku.					
29. ... strokovni delavec ne uporablja veliko strokovnih izrazov.					
30. ... mi bo strokovni delavec podal vse potrebne informacije, ki jih iščem.					
31. ... strokovni delavec svoje delo opravlja strokovno.					
32. ... je strokovni delavec pripravljen priznati, če česa ne ve.					
33.... strokovni delavec posreduje pri drugi instituciji, če je to potrebno.					
34. ... strokovni delavec posreduje pri drugih zaposlenih, če je to potrebno.					

8. Ali pričakujete, da Vas bodo strokovni delavci na začetku sodelovanja, vprašali po Vaših pričakovanjih do njih in do njihovega dela?

a) **DA**

b) **NE**